

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Кафедра історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Іван ЗУЛЯК

«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Міжнародні відносини і зовнішня політика України

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В9 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ
Освітня програма	ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

2026–2027 навчальний рік

Робоча програма «Міжнародні відносини і зовнішня політика України» для здобувачів другого рівня вищої освіти програми «Історія та археологія».

Розробник: Андрій КЛШІ, доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук.
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року.

Завідувач кафедри історії
України, археології та
спеціальних галузей історичних
наук, доктор історичних наук,
професор

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, overlapping loops and a long horizontal stroke at the end, positioned above a thin horizontal line.

Іван ЗУЛЯК

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Історія та археологія
2	Спеціальність	В9 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ
3	Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
4	Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
5	Форма навчання	денна
6	Статус дисципліни	обов'язкова
7	Мова навчання	українська
8	Курс	2
9	Семестр	3
10	Обсяг дисципліни в кредитах	3
11	Загальна кількість годин	90
12	Кількість змістових модулів	2
13	Аудиторні заняття (год.)	30
14	Лекції (год.)	10
15	Практичні заняття (год.)	20
16	Самостійна робота (год.)	60
17	Вид ІНДЗ	реферативно-аналітична доповідь (індивідуальне навчально-дослідне завдання за темами розділу 5.6)
18	Форма підсумкового контролю	Екзамен, усна

Частка годин аудиторних занять становить: для денної форми навчання — 33 %; заочна форма навчання за освітньою програмою не передбачена.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

сформувати у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системне уявлення про теорію та історію міжнародних відносин, а також про становлення й сучасний зміст зовнішньої політики України, включно з її трансформацією в умовах російсько-української війни; виробити практичні навички джерелознавчого й політологічного аналізу дипломатичних документів, зовнішньополітичних стратегій та цифрових джерел (OSINT). Дисципліна доповнює методологічну підготовку історика-дослідника прикладним інструментарієм аналізу міжнародних процесів, забезпечуючи розуміння геополітичного контексту, в якому відбувається сучасна історія

України, та формуючи компетентності, необхідні для написання кваліфікаційної магістерської роботи з дотичної проблематики.

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна вивчається в третьому семестрі, тому базується на знаннях, уміннях і навичках, здобутих під час опанування таких компонентів освітньої програми першого й другого семестрів:

«Теорія та методологія історичних досліджень» (ОК 9): формує методологічний інструментарій джерелознавчого й компаративного аналізу, необхідний для роботи з дипломатичними документами, а також знання про джерела воєнної доби, методи OSINT-верифікації та історичну науку в умовах російсько-української війни;

«Архівні інформаційні ресурси» (ОК 14): забезпечує навички роботи з документальними джерелами та архівною евристикою, зокрема з архівною українською за кордоном і зарубіжними цифровими архівними системами;

«Цифрові технології в освіті і науці: тренінг-курс» (ОК 3): надає базові практичні навички роботи з електронними базами даних і цифровими інструментами пошуку інформації, необхідні для опанування методів OSINT-верифікації;

«Історія української історичної думки» (ОК 11): дає знання про державницьку, народницьку, радянську та сучасні (постколоніальні, деколонізаційні) концепції української історіографії, що лежать в основі інтерпретацій українсько-російських відносин і зовнішньої політики України;

«Філософія науки» (ОК 2) та «Методика наукових досліджень» (ОК 1): формують розуміння природи наукового знання, парадигм і критичне мислення, необхідні для оцінювання пояснювальних можливостей теорій

міжнародних відносин, а також уміння формулювати дослідницькі проблеми й аргументувати висновки;

«Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (ОК 4): формує навички читання й аналізу іншомовної наукової літератури та документів, зокрема праць із теорії міжнародних відносин і дипломатичних матеріалів;

«Виробнича науково-дослідна практика в архіві» (ОК 15): закріплює навички практичної роботи з архівними документами та їх критичного аналізу.

Паралельно в третьому семестрі вивчаються «Культурна антропологія» (ОК 10) та виробнича педагогічна практика (ОК 16). Знання й навички, здобуті в межах дисципліни, використовуються під час підготовки кваліфікаційної роботи (А 1).

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теорія та історія міжнародних відносин

Тема 1. Вступ до курсу. Міжнародні відносини як об'єкт наукового дослідження

Предмет і завдання курсу в контексті підготовки дослідника-історика другого (магістерського) рівня. Міжнародні відносини як специфічна сфера суспільних відносин: ознаки, суб'єкти, рівні взаємодії (глобальний, регіональний, двосторонній). Співвідношення понять «міжнародні відносини», «світова політика», «зовнішня політика» та «дипломатія». Джерела вивчення міжнародних відносин: дипломатичні документи, мемуари, преса, цифрові джерела (соціальні мережі, супутникові знімки) як об'єкт історико-джерелознавчого аналізу. Місце дисципліни в системі підготовки магістра історії та археології: зв'язок із курсами історіографії, теорії та методології історичних досліджень.

Тема 2. Основні теорії міжнародних відносин та система міжнародних відносин: структура, суб'єкти, рівні аналізу

Класичний і структурний реалізм (Г. Моргентау, К. Волтц): держава, сила, баланс сил, анархічність міжнародної системи. Лібералізм та неолібералізм: інституції, взаємозалежність, роль міжнародних організацій і права. Конструктивізм (А. Вендт): ідеї, ідентичність, норми як чинники міжнародної політики. Критичні та постколоніальні підходи до аналізу міжнародних відносин: деконструкція імперських наративів, суб'єктність малих і залежних держав. Застосування теоретичних моделей до пояснення сучасних міжнародних криз, зокрема російсько-української війни: пояснювальні можливості й обмеження кожного з підходів. Поняття системи міжнародних відносин, її структурні елементи. Держава як головний суб'єкт міжнародних відносин; недержавні актори: міжнародні організації, транснаціональні корпорації, неурядові організації, збройні недержавні угруповання. Типи міжнародних систем: біполярна, багатополлярна, однополлярна; дискусія про сучасну конфігурацію світового порядку. Рівні аналізу в теорії міжнародних відносин (системний, державний,

індивідуальний). Регіональні підсистеми міжнародних відносин: Європа, пострадянський простір, Індो-Тихоокеанський регіон.

Тема 3. Історія міжнародних відносин: від Вестфальської до постбіполярної системи

Вестфальська система (1648) як основа сучасного державоцентричного порядку. Віденська система (1815) і «європейський концерт». Версальсько-Вашингтонська система (1919–1939): причини нестійкості. Ялтинсько-Потсдамська система (1945): біполярний поділ світу, «холодна війна», деколонізація. Розпад біполярної системи (1989–1991) і формування постбіполярного порядку. Розширення НАТО та ЄС, глобалізація, багатополарність XXI ст. Місце України в еволюції європейської системи міжнародних відносин від Київської Русі до сучасності.

Тема 4. Міжнародне право, міжнародні організації та геополітика і геостратегія у сучасному світі

Міжнародне публічне право: джерела, принципи, суб'єкти. Статут ООН, система органів ООН (Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, спеціалізовані установи). Регіональні організації: Європейський Союз, НАТО, ОБСЄ, Рада Європи. Міжнародне гуманітарне право та право прав людини в умовах збройних конфліктів. Міжнародне кримінальне право: Міжнародний кримінальний суд, механізми притягнення до відповідальності за воєнні злочини та злочин агресії — у контексті документування російської агресії проти України. Класичні геополітичні концепції (Х. Макіндер, А. Мехен, К. Хаусгофер) та їх сучасні інтерпретації. Геополітичне становище України: «хартленд», «рімленд», позиція на перетині цивілізаційних і безпекових просторів. Енергетична, транспортна та інформаційна геополітика. Гібридні загрози та інформаційна війна як інструменти сучасної геостратегії. Геополітичні наслідки повномасштабного вторгнення РФ в Україну для архітектури європейської безпеки.

Модуль 2. Зовнішня політика України в сучасній системі міжнародних відносин

Тема 5. Становлення зовнішньої політики незалежної України (1991–2013)

Проголошення незалежності України та формування зовнішньополітичних пріоритетів. Декларація про державний суверенітет, засади без'ядерного статусу (Будапештський меморандум 1994 р.). Багатовекторність зовнішньої політики 1990-х — початку 2000-х рр. Відносини з Росією, ЄС, США, сусідніми державами. Помаранчева революція та переорієнтація на євроінтеграційний курс. Суперечності зовнішньополітичного курсу 2010–2013 рр.: між асоціацією з ЄС і Митним союзом.

Тема 6. Євроінтеграційний та євроатлантичний вектори зовнішньої політики України

Угода про асоціацію з ЄС: історія підписання, зміст, імплементація. Революція Гідності як переломний момент євроінтеграційного курсу. Механізми європейської інтеграції: поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі, безвізовий режим. Шлях до членства в НАТО: Хартія про особливе

партнерство (1997), Бухарестський саміт (2008), рішення про членство. Набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС (2022) та відкриття переговорів про вступ.

Тема 7. Українсько-російські відносини: історія, деструкція, агресія

Договірно-правова база українсько-російських відносин 1990-х рр. Газові конфлікти, питання Чорноморського флоту, проблема кордону. Анексія Криму (2014) та початок збройної агресії на Донбасі: порушення норм міжнародного права. Мінські угоди: зміст, причини незреалізованості. Еволюція міжнародно-правової кваліфікації дій РФ: від «гібридної агресії» до відкритої війни. Деконструкція наративу «руського мира» як інструменту виправдання агресії.

Тема 8. Зовнішня політика України в умовах повномасштабної війни

Дипломатія перших тижнів повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 р.): мобілізація міжнародної підтримки. Формування коаліцій військової, фінансової та гуманітарної допомоги (Рамштайнський формат, G7, ЄС). Заяви й резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо агресії РФ. Мирна формула України: зміст і механізми просування на міжнародних майданчиках. Роль публічної дипломатії та цифрових комунікацій у формуванні міжнародної підтримки України.

Тема 9. Дипломатія воєнного часу: міжнародна підтримка, санкційна політика, післявоєнна відбудова

Санкційна політика проти РФ: пакети санкцій ЄС, США, G7, їхня ефективність та обмеження. Механізми компенсації збитків: заморожені активи РФ, репараційний механізм. Питання безпекових гарантій для України: двосторонні угоди про безпеку, дискусії про членство в НАТО. Планування післявоєнної відбудови: міжнародні донорські конференції, роль міжнародних фінансових інституцій (Світовий банк, МВФ, ЄБРР). Роль істориків і документалістів у фіксації воєнних злочинів для майбутніх судових процесів.

Тема 10. Практикум: аналіз зовнішньополітичних документів і стратегій України

Аналіз ключових стратегічних документів: Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, Стратегія національної безпеки України, Стратегічний оборонний бюлетень. Методика контент-аналізу дипломатичних заяв і комюніке. Джерелознавча критика офіційних і неофіційних джерел зовнішньополітичного аналізу, зокрема цифрових (OSINT-верифікація заяв і повідомлень дипломатичних відомств у соціальних мережах). Підготовка аналітичної записки із застосуванням вивченого інструментарію — завершальний практикум курсу.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота

Змістовий модуль 1. Теорія та історія міжнародних відносин				
Тема 1. Вступ до курсу. Міжнародні відносини як об'єкт наукового дослідження	9	1	2	6
Тема 2. Основні теорії міжнародних відносин та система міжнародних відносин: структура, суб'єкти, рівні аналізу	9	1	2	6
Тема 3. Історія міжнародних відносин: від Вестфальської до постбіполярної системи	9	1	2	6
Тема 4. Міжнародне право, міжнародні організації та геополітика і геостратегія у сучасному світі	9	1	2	6
Разом за змістовим модулем 1	36	4	8	24
Змістовий модуль 2. Зовнішня політика України в сучасній системі міжнародних відносин				
Тема 5. Становлення зовнішньої політики незалежної України (1991–2013)	9	1	2	6
Тема 6. Євроінтеграційний та євроатлантичний вектори зовнішньої політики України	9	1	2	6
Тема 7. Українсько-російські відносини: історія, деструкція, агресія	9	1	2	6
Тема 8. Зовнішня політика України в умовах повномасштабної війни	9	1	2	6
Тема 9. Дипломатія воєнного часу: міжнародна підтримка, санкційна політика, післявоєнна відбудова	9	1	2	6
Тема 10. Практикум: аналіз	9	1	2	6

зовнішньополітичних документів і стратегій України				
Разом за змістовим модулем 2	54	6	12	36
Всього годин	90	10	20	60

5.3. Теми лекцій

№	Назва теми	К-сть год.
Модуль 1. Теорія та історія міжнародних відносин		
Модуль 1. Теорія та історія міжнародних відносин		
1	Тема 1–2. Вступ до курсу. Міжнародні відносини як об'єкт дослідження. Основні теорії та система міжнародних відносин	2
2	Тема 3–4. Історія міжнародних відносин: від Вестфальської до постбіполярної системи. Міжнародне право, міжнародні організації та геополітика	2
	Разом за модулем 1	4
Модуль 2. Зовнішня політика України в сучасній системі міжнародних відносин		
3	Тема 5–6. Становлення зовнішньої політики незалежної України (1991–2013). Євроінтеграційний та євроатлантичний вектори	2
4	Тема 7–8. Українсько-російські відносини: історія, деструкція, агресія. Зовнішня політика України в умовах повномасштабної війни	2
5	Тема 9–10. Дипломатія воєнного часу: міжнародна підтримка, санкційна політика, післявоєнна відбудова. Практикум: аналіз зовнішньополітичних документів	2
	Разом за модулем 2	6
	Всього годин	10

5.4. Теми практичних занять

№	Назва теми заняття	К-сть год.
Модуль 1. Теорія та історія міжнародних відносин		
1	Міжнародні відносини як об'єкт дослідження: понятійний апарат і методи аналізу	2
2	Основні теорії та система міжнародних відносин: порівняльний аналіз підходів (кейс-аналіз)	2
3	Історія міжнародних відносин: від Вестфальської до постбіполярної системи (порівняльний аналіз)	2
4	Міжнародне право, міжнародні організації та геополітичні концепції: аналіз документів і кейсів	2
	Разом за модулем 1	8
Модуль 2. Зовнішня політика України в сучасній системі міжнародних відносин		

Відносин		
5	Формування зовнішньополітичного курсу України 1991–2013 рр.: багатовекторність і вибір між Сходом і Заходом	2
6	Угода про асоціацію з ЄС та шлях до членства в НАТО: зміст, етапи, наслідки	2
7	Українсько-російські відносини 1991–2014 рр.: від «стратегічного партнерства» до анексії Криму	2
8	Дипломатія перших місяців повномасштабного вторгнення (2022 р.) і формування коаліцій міжнародної підтримки	2
9	Санкційна політика проти РФ та плани повоєнної відбудови і безпекових гарантій для України	2
10	Практикум: аналіз стратегічних документів зовнішньої політики України	2
	Разом за модулем 2	12
	Всього годин	20

5.5. Самостійна робота

№ теми	Зміст самостійної роботи	К-сть год.
1	Опрацювання базових понять теорії міжнародних відносин. Підготовка термінологічного словника.	6
2	Порівняльний аналіз реалістської, ліберальної, конструктивістської та критичної парадигм. Аналіз структури сучасної системи міжнародних відносин на прикладі конкретного регіону.	6
3	Підготовка порівняльної хронологічної таблиці систем міжнародних відносин (Вестфальська — постбіполярна).	6
4	Опрацювання Статуту ООН та установчих документів регіональних організацій. Аналіз геополітичного становища України за класичними та сучасними геополітичними концепціями.	6
5	Підготовка огляду зовнішньополітичних пріоритетів України 1991–2013 рр. за офіційними документами.	6
6	Опрацювання тексту Угоди про асоціацію Україна–ЄС та документів євроатлантичної інтеграції.	6
7	Аналіз договірно-правової бази українсько-російських відносин 1990–2014 рр.	6
8	Пошук і систематизація документів міжнародної реакції на повномасштабне вторгнення (лютий–травень 2022 р.).	6
9	Аналіз пакетів санкцій проти РФ та підготовка огляду дискусій щодо безпекових гарантій для України.	6
10	Підготовка аналітичної записки на основі стратегічних документів зовнішньої політики України.	6
	Всього годин	60

5.6. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

№	Орієнтовна тема
1	Еволюція теорій міжнародних відносин: від класичного реалізму до постколоніальних підходів.
2	Місце України в різних системах міжнародних відносин: історична ретроспектива.
3	Порівняльний аналіз реалістської та ліберальної інтерпретацій російсько-української війни.

4	Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів: можливості й обмеження.
5	Геополітичне становище України: аналіз класичних і сучасних концепцій.
6	Будапештський меморандум 1994 р.: зміст, наслідки, уроки для міжнародної безпеки.
7	Євроінтеграційний поступ України: етапи, здобутки, виклики.
8	Шлях України до членства в НАТО: історія і перспективи.
9	Анексія Криму та окупація частини Донбасу як порушення міжнародного права.
10	Мінський процес: причини невдачі мирного врегулювання.
11	Мирна формула України: зміст і механізми міжнародного просування.
12	Санкційна політика проти Росії: ефективність і виклики.
13	OSINT як інструмент дослідження сучасних міжнародних конфліктів.
14	Публічна дипломатія України в умовах повномасштабної війни.
15	Міжнародно-правові механізми притягнення до відповідальності за злочин агресії.
16	Проблема безпекових гарантій для України: порівняльний аналіз моделей.
17	Роль міжнародних фінансових інституцій у повоєнній відбудові України.
18	Інформаційна (гібридна) війна як інструмент зовнішньої політики РФ.

6. Форми та методи навчання

У ході вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні відносини і зовнішня політика України» заплановано використання комплексу сучасних форм та методів навчання, що відповідають студентоцентрованому, практико- та проблемно-орієнтованому підходам із елементами самоосвіти.

Форми навчання: Освітній процес здійснюється через традиційні, проблемні та інтерактивні лекції, семінари-дискусії, присвячені аналізу дипломатичних текстів і зовнішньополітичних стратегій, а також практичні заняття з аналізу міжнародних документів. Важливою складовою є самостійна робота здобувачів, індивідуальне навчально-дослідне завдання, що передбачає підготовку аналітичної доповіді, а також групові та індивідуальні консультації. Навчання організовано як у традиційному форматі, так і як дистанційне навчання із застосуванням електронних освітніх платформ (зокрема Moodle).

Методи навчання: У процесі викладання використовуються словесні методи (теоретичне пояснення, евристична бесіда, керована дискусія), наочні методи (демонстрація карт, схем, мультимедійних презентацій, відеоматеріалів

дипломатичних подій), практичні методи (аналіз документів, розв'язування ситуаційних завдань), проблемно-пошукові методи та метод проєктів. Інтерактивна взаємодія реалізується через метод аналізу конкретних ситуацій (case study) на прикладі реальних дипломатичних криз, дебати, рольові ігри (моделювання переговорів), роботу в малих групах, що поєднується з інформаційно-комунікаційними методами й аналізом цифрових джерел.

Сприяння формуванню м'яких навичок (Soft Skills) здобувачів

Вивчення міжнародних відносин і зовнішньої політики України, а також обрані форми й методи її викладання безпосередньо сприяють формуванню та розвитку м'яких навичок здобувачів вищої освіти:

- Аналітичне та критичне мислення: розвивається через порівняльний аналіз теоретичних моделей і зовнішньополітичних документів, розпізнавання маніпулятивних наративів.
- Комунікація та публічний виступ: формується через дискусії, дебати та презентацію аналітичної доповіді (ІНДЗ).
- Командна робота: розвивається через рольові ігри з моделювання дипломатичних переговорів і роботу в малих групах.
- Робота з інформацією та цифрова грамотність: формується через практикуми з OSINT-верифікації та роботу з електронними базами даних і цифровими архівами.
- Стресостійкість і адаптивність: розвиваються через аналіз кризових і конфліктних ситуацій міжнародної політики, зокрема воєнного часу.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

усна відповідь / участь у дискусії на практичному занятті — демонструє засвоєння теоретичного матеріалу теми, вміння аналізувати теорії й концепції міжнародних відносин та вести аргументовану дискусію;

аналіз дипломатичного документа або зовнішньополітичної стратегії — демонструє здатність застосовувати джерелознавчі та політологічні методи аналізу, вивчені у Темах 4, 5–10;

практична робота з OSINT-верифікації цифрового джерела — демонструє вміння застосовувати конкретний дослідницький метод на практичному матеріалі;

презентація / індивідуальне навчально-дослідне завдання (аналітична доповідь) — демонструє здатність самостійно опрацювати наукову літературу й документальну базу, систематизувати й критично викласти матеріал з обраної проблематики;

аналітична записка за стратегічними документами зовнішньої політики України (підсумкова практична робота за Темою 12) — демонструє здатність застосовувати вивчений інструментарій до самостійного аналізу зовнішньополітичної проблеми;

усний екзамен — перевіряє цілісне розуміння теоретичних і історичних засад міжнародних відносин та зовнішньої політики України, а також уміння застосовувати їх до аналізу актуальних міжнародних процесів.

8. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі форми контролю: поточний контроль, проміжний (модульний) контроль, підсумковий (семестровий) контроль.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті у формі оцінювання усних відповідей, участі в дискусіях, аналізу документів і виконання практичних завдань, а також перевірки завдань самостійної роботи здобувачів.

Модульний контроль застосовується двічі: після завершення Змістового модуля 1 (Теми 1–4) та після завершення Змістового модуля 2 (Теми 5–10). Оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення відповідного змістового модуля.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі усного екзамену в термін, визначений графіком підсумкового контролю, і передбачає перевірку розуміння теоретичних і історичних проблем курсу та вміння застосовувати їх до аналізу сучасної зовнішньої політики України.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Політика оцінювання

Кожне практичне заняття (Т1–Т10) оцінюється в діапазоні 0–5 балів за такими критеріями:

- 5 балів — здобувач вільно володіє теоретичним матеріалом теми, самостійно аналізує документи чи наукові тексти, аргументовано висловлює власну позицію під час дискусії, безпомилково виконує практичне завдання;
- 3–4 бали — здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, виконує практичне завдання з незначними неточностями, потребує уточнювальних запитань під час дискусії;
- 1–2 бали — здобувач фрагментарно володіє матеріалом теми, практичне завдання виконано зі значними помилками або лише частково;
- 0 балів — здобувач не володіє матеріалом теми або не виконав завдання.

Завдання самостійної роботи (розділ 5.5) перевіряються шляхом усного опитування на початку практичного заняття, до якого вони належать, а також ураховуються під час оцінювання відповідного практичного заняття; окремого тестування завдань самостійної роботи не передбачено.

ІНДЗ (20 балів) — індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферативно-аналітична доповідь за темою з переліку 5.6 або за узгодженою з викладачем темою, дотичною до магістерського дослідження здобувача).

Критерії оцінювання: обґрунтованість вибору теми та джерельної бази (0–5 балів); повнота й критичність аналізу наукової літератури та документів (0–7 балів); самостійність висновків і якість академічного оформлення (0–8 балів).

Підсумковий контроль (30 балів) — усний екзамен за білетами, що охоплюють ключові теми обох змістових модулів; кожен білет містить два

теоретичні питання (по 12 балів кожне за повноту розкриття, володіння понятійним апаратом і здатність критично зіставляти теоретичні підходи) та одне практико-орієнтоване завдання, пов'язане із застосуванням методу до аналізу документа чи проблеми (6 балів).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне і модульне оцінювання										ІНДЗ	Екзамен	Підсумкова оцінка
ЗМ 1 (20 балів)				ЗМ 2 (30 балів)								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS100-бальна	Оцінка ECTS літерна	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
85–89	B	добре
75–84	C	добре
64–74	D	задовільно
60–64	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. У випадку виникнення конфліктних ситуацій, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Політика щодо академічної доброчесності: Обов'язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка». Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань у процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Використання технологій генеративного ШІ під час вивчення дисципліни регулюється чинним законодавством України, і обов'язковим є дотримання «Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

Дозволені межі застосування: ШІ дозволено використовувати виключно як допоміжний інструмент для пошуку й структурування зовнішньополітичної інформації, технічного оформлення бібліографії, перекладу та стилістичного редагування власного авторського тексту.

Заборони та ризики: заборонено повне або часткове копіювання згенерованого тексту під виглядом власних результатів (кваліфікується як плагіат). Здобувач несе персональну відповідальність за точність фактів, дат і джерел, оскільки ШІ не володіє методами джерелознавчої критики і схильний до фабрикації даних (галюцинацій), що є особливо ризиковим при роботі з політично чутливою інформацією про перебіг російсько-української війни.

Обов'язкове маркування: у разі залучення ШІ на будь-якому етапі роботи здобувач зобов'язаний чітко зазначити це у тексті або примітках (із вказанням назви моделі та характеру виконаної нею операції).

Недеклароване використання ШІ для заміни самостійної роботи є порушенням академічної доброчесності й передбачає академічну відповідальність.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійне обладнання — проєктор/мультимедійна дошка для лекційних і практичних занять; персональні комп'ютери/ноутбуки з доступом до інтернету для роботи з електронними базами даних і цифровими джерелами.

Платформа дистанційного навчання Moodle — розміщення навчальних матеріалів, тестових завдань, організація вебінарів і асинхронної комунікації зі здобувачами.

Бібліографічні менеджери Citavi, Zotero або Mendeley — для формування бібліографії, роботи з науковою літературою та оформлення посилань під час підготовки ІНДЗ.

Інструменти OSINT-верифікації (Google Earth Pro, сервіси геолокації та перевірки фото- й відеоджерел, Wayback Machine/Internet Archive) — для опрацювання завдань з верифікації цифрових джерел зовнішньополітичної інформації.

Електронні бібліотеки, архіви та бази даних — Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (НБУВ), офіційні сайти ООН, ЄС, НАТО, електронні каталоги наукових видавництв (JSTOR, Cambridge Core тощо) — для пошуку та опрацювання наукової літератури й документів.

Стандартний офісний пакет (Microsoft Office/LibreOffice) — для підготовки текстових робіт, презентацій та таблиць у межах практичних занять і ІНДЗ.

12. Рекомендована література

Основна

1. Брутенц К. М. Міжнародні відносини і зовнішня політика: теорія і практика. Київ, 2020.
2. Гуменюк Б. І., Щерба О. В. Сучасна дипломатична служба : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 224 с.
3. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Знання, 2012. 759 с.
4. Кудряченко А. І., Рудич Ф. М., Храмов В. О. Геополітика : підручник. Київ : МАУП, 2004. 296 с.
5. Мартинов А. Ю. Історія міжнародних відносин : підручник. Київ : Кондор, 2019.
6. Мельник А. І. Зовнішня політика України : навч. посіб. Тернопіль, 2021.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Ключка. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 496 с.
8. Смолій В. А. (ред.) Україна і Росія в історичній ретроспективі: нариси в 3-х т. Т. 3. Радянський проект для України. Київ : Наукова думка, 2004.
9. Barmak M., Buiak B., Kitsak V. Digital knowledge management in humanities research: organizing the historian's work with archival sources // Актуальні питання у сучасній науці. 2026. № 5 (47). С. 1494–1507. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5\(47\)-1494-1507](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5(47)-1494-1507).
10. Kuzio T. Russia's War Against Ukraine: The Whole Story. Toronto : University of Toronto Press, 2023.
11. Mearsheimer J. J. The Tragedy of Great Power Politics. New York : W. W. Norton & Company, 2001. 555 p.
12. Morgenthau H. J. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace. New York : Alfred A. Knopf, 1948.
13. Nye J. S. Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History. New York : Longman, 2003.
14. Plokhly S. The Russo-Ukrainian War: The Return of History. New York : W. W. Norton & Company, 2023. 400 p.
15. Snyder T. The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York : Tim Duggan Books, 2018. 359 p.
16. Waltz K. N. Theory of International Politics. Reading, MA : Addison-Wesley, 1979. 251 p.
17. Wendt A. Social Theory of International Politics. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 429 p.

Допоміжна

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / пер. з англ. О. Фешовець. Львів–Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с.
2. Кіссінджер Г. Світовий порядок / пер. з англ. Р. Ключко. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 320 с.
3. Кіссінджер Г. Дипломатія / пер. з англ. Київ : Основи, 2020.

4. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій / пер. з англ. Т. Цимбала. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2020.
5. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. Geneva : UN Human Rights Office; Human Rights Center, UC Berkeley School of Law, 2020. 96 p.
6. Higgins E. We Are Bellingcat: An Intelligence Agency for the People. London : Bloomsbury, 2021. 320 p.
7. Keohane R. O. After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. Princeton : Princeton University Press, 1984.
8. Motyl A. J. Ukraine, Russia, and the West: Sovereignty and Subordination. New York : Ibidem Press, 2022.
9. Silverman C. (ed.) Verification Handbook for Investigative Reporting. Maastricht : European Journalism Centre, 2015. URL: <https://verificationhandbook.com>
10. Snyder T. Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin. New York : Basic Books, 2010. 524 p.

Примітка: перелік основної та допоміжної літератури підлягає щорічному оновленню й уточненню викладачем (видання, сторінки, наявність у фондах бібліотеки ТНПУ) з можливим доповненням власними публікаціями розробника курсу, дотичними до проблематики дисципліни.

13. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Репозитарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/>
2. Міністерство закордонних справ України. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
3. Верховна Рада України (законодавство, ратифіковані міжнародні договори). Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua>
4. Організація Об'єднаних Націй. Режим доступу: <https://www.un.org>
5. Європейський Союз — офіційний портал. Режим доступу: <https://european-union.europa.eu>
6. НАТО — офіційний сайт. Режим доступу: <https://www.nato.int>
7. Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <https://niss.gov.ua>
8. Центр Разумкова. Режим доступу: <https://razumkov.org.ua>
9. Український інститут майбутнього. Режим доступу: <https://uifuture.org>
10. Bellingcat — методи OSINT-верифікації цифрових джерел. Режим доступу: <https://www.bellingcat.com>
11. Institute for the Study of War (ISW). Режим доступу: <https://www.understandingwar.org>
12. Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при МЗС України. Режим доступу: <https://da.mfa.gov.ua>

14. Перелік рекомендованих ресурсів

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Результати визнаються за наявності сертифіката або звіту про самоосвіту за рішенням кафедри.

Теорія міжнародних відносин та світова політика:

Онлайн-курс «Power and Foreign Policy in International Relations» (О. Р. Jindal Global University, платформа Coursera). Вивчення ролі сили у зовнішній політиці держав: coursera.org/learn/power-and-foreign-policy-in-international-relations

Онлайн-курс «The Changing Global Order» (Лейденський університет, платформа Coursera). Аналіз трансформації сучасного світового порядку: coursera.org/learn/changing-global-order

Європейська та українська зовнішня політика:

Онлайн-курс «Європейська зовнішня політика: просто про складне» (Платформа Prometheus, лекторка — І. Климпуш-Цинцадзе). Курс розкриває логіку формування європейської зовнішньої політики та роль України у визначенні її порядку денного: prometheus.org.ua/prometheus-free/european-foreign-policy/

Академічна доброчесність та цифрова верифікація:

Онлайн-курс «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» (Платформа Prometheus). Інструменти уникнення плагіату та культура наукового цитування: prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2

Інформальна освіта (науково-методологічна самоосвіта):

Участь у науково-методологічних семінарах, лекціях та круглих столах, опрацювання відеоматеріалів на офіційних ресурсах Дипломатичної академії України при МЗС України, Національного інституту стратегічних досліджень.

15. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту, систему дистанційного навчання (Moodle), а також через узгоджені месенджери (для оперативних організаційних питань) виключно у робочий час із 09:00 до 18:00. Консультації проводяться згідно з затвердженим графіком або за попередньою домовленістю (очно чи у дистанційному форматі на платформах Zoom/Google Meet).

У разі відсутності на занятті з поважних причин здобувач освіти повинен попередити викладача особисто або через старосту групи заздалегідь (не пізніше ніж за 2 години до початку заняття) та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку згідно з графіком консультацій. Довготривала відсутність потребує документального підтвердження та узгодження індивідуального плану ліквідації академічної заборгованості.

Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процесу, зокрема під час обговорення політично й емоційно чутливих тем, пов'язаних із перебігом російсько-української війни.

У межах цифрового етикету під час дистанційних занять здобувачам рекомендовано вмикати відеокамери для забезпечення повноцінного інтерактивного зв'язку, вчасно доєднуватися до онлайн-зустрічей та дотримуватися регламенту виступів і дискусій. Письмова комунікація має будуватися на засадах офіційно-ділового стилю із чітким формулюванням мети звернення.